

Werkbezoek Hollandsche IJsselgebied

13 september 2023

Werkbezoek

Op 13 september bezochten de leden van Provinciale Staten, Gedeputeerde Staten en het concernmanagementteam het Hollandsche IJsselgebied. De provincie Utrecht werkt in dit Groen Groeit Mee voorbeeldgebied samen met gebiedspartners aan het verbinden van de groene opgaven en wateropgaven met de stedelijke opgaven en de integrale kansen voor landschappelijke ontwikkeling en beleving.

Het Netwerk Omgevingsgericht Werken (NOW) en Groen Groeit Mee organiseerden gezamenlijk dit werkbezoek met als doelen:

- Introductie over omgevingsgericht werken en het programma Groen Groeit Mee.
- Toelichting op de gebiedspartners en de verschillende opgaven in en om het Hollandsche IJsselgebied.
- Omgevingsgericht werken in de praktijk, hoe ziet dat eruit?

Het NOW is een intern netwerk van experts die de provinciale organisatie helpt bij de strategie, aanpak en uitvoering van omgevingsgericht werken.

In het programma Groen Groeit Mee werkt de provincie Utrecht samen met regionale partners aan een stevige positionering van (recreatief) groen en water, onder andere gekoppeld aan de regionale programmering wonen en werken.

Opening door concernmanager Martie Meijer

De genodigden vertrokken met de bus vanuit het provinciehuis naar Jachthaven Marnemoende in IJsselstein, waar zij welkom werden geheten door Martie Meijer. “We gaan vandaag kennismaken met omgevingsgericht werken en het programma Groen Groeit Mee. Dat doen we in het gebied en door in gesprek te gaan met een aantal van onze gebiedspartners, die nauw zijn betrokken bij de ontwikkeling van dit Groen Groeit Mee voorbeeldgebied de Hollandsche IJssel.”

Woord van welkom door gedeputeerde Huib van Essen

Het werkbezoek is een coproductie tussen het NOW, Groen Groeit Mee, Staatsbosbeheer, Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden (HDSR) en de gemeente IJsselstein, lichtte Huib van Essen toe. “Fijn dat jullie er allemaal zijn, en nogmaals een warm welkom aan alle leden van de Provinciale Staten.”

Complexe ruimtelijke ontwikkelingen samen met partners verder brengen, zo omschreef Van Essen, is de inzet van alle partijen in het Hollandsche IJsselgebied. “Maar dat is wel een beetje abstract. Het leuke van vandaag is dat we buiten kunnen gaan kijken naar wat het precies inhoudt. Wat heeft het waterschap hier bijvoorbeeld te doen? Hoe kunnen we daarop aansluiten en hoe werken we dan samen? Dat gaan we vandaag zien.”

Van Essen maakte, net als Martie Meijer, een verwijzing naar de informatiesessie over Groen Groeit Mee op 6 december 2023. “Veel zaken die vandaag aan bod komen krijgen daar ook een plek. Ik wens jullie dan ook een lerende en inspirerende ochtend toe.”

Toelichting omgevingsgericht werken door teamleider Jan de Poorter

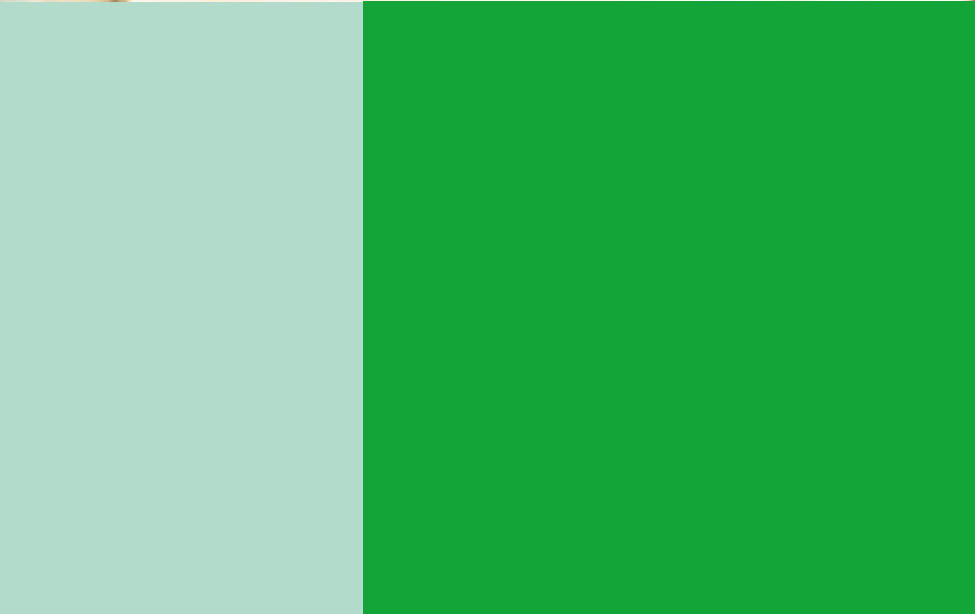
Jan de Poorter, teamleider strategisch ruimtelijke ontwikkeling en ambtelijk opdrachtgever van het NOW, gaf een toelichting op de ambitie om meer omgevingsgericht te werken.

Het doel van omgevingsgericht werken is om complexe ruimtelijke vraagstukken op te lossen. De Poorter lichtte toe dat dit wordt gedaan aan de hand van vier speerpunten.

1. Maatschappelijk initiatief en het gebied meer en eerder centraal stellen
2. Eén overheid
3. Proactieve en integrale aanpak
4. Monitoring, evaluatie en leren door te doen

“De speerpunten zijn mede tot stand gekomen door de ontwikkelingen die we, ook door de komst van de Omgevingswet, op ons als organisatie zien afkomen,” vertelde De Poorter. “Daardoor wordt er ook van ons verwacht dat we een andere manier van werken gaan hanteren. Niet alleen redeneren vanuit onze eigen beleidswerkelijkheid, maar vooral ook kijken naar wat er buiten nodig is om die complexe vraagstukken op te lossen en aan te pakken.”

Toelichting Groen Groeit Mee door programmamanager Maryann Glorie-Bergmans

Sinds 2020 werken de provincie Utrecht, U10, Regio Amersfoort, het Utrechtse deel van de Regio Foodvalley en de vier Utrechtse waterschappen onder regie van de provincie samen aan het programma Groen Groeit Mee. De aanleiding voor het programma, zo vertelde Glorie-Bergmans, is de toenemende druk op de ruimte: “Dat komt onder andere door de toename van het aantal woningen tot 2040. De urgentie is ook hoog, want het aantal vierkante meter groen per inwoner neemt steeds meer af, blijkt uit cijfers van het CBS.”

In haar presentatie blikte Glorie-Bergmans terug op wat er is gedaan en bereikt. “Er is een koppeling gemaakt met verstedelijking door in de provinciale Omgevingsverordening op te nemen dat groen evenwichtig moet meegroeien met uitleglocaties. De Handreiking Nieuwe Woongebieden helpt gemeenten en ontwikkelaars bij de invulling van deze voorwaarde. 2023 is daarbij een testjaar, begin 2024 volgt de eerste evaluatie. Ook hebben we de groene opgaven en de ruimtevraag in beeld gebracht en een bekostigings- en financieringsstrategie opgesteld om investeringen en beheerkosten in beeld brengen.”

Op 27 februari 2022 ondertekenden 39 partijen, waaronder de provincie, alle gemeenten en de groene terreinbeherende organisaties, het Groen Groeit Mee Pact. Daarmee onderschreven we de ambitie van het programma en het belang van gezamenlijke inspanning. “Alleen de agrarische sector heeft het Pact niet ondertekend,” vertelde Glorie-Bergmans, “maar daarmee zijn we op dit moment wel goed in gesprek. Dat is belangrijk, want veel van de opgaven spelen juist in de agrarische sector.”

Groen Groeit Mee gaat over meer dan alleen groen. Het gaat ook over wateropgaven en een leefbaar landschap. “Om de ambitie van Groen Groeit Mee te toetsen, wordt ervaring opgedaan in voorbeeldgebieden. “We hebben vier voorbeeldgebieden en waar we vandaag zijn, het Hollandsche IJsselgebied, is er eentje van”, besluit Glorie Bergmans.

Toelichting op de verstedelijkingsopgave door gebiedsmanager Aart Reurink

Wat is de verstedelijkingsopgave precies en waarom is de ontwikkeling van het Hollandsche IJsselgebied daarvoor belangrijk? Het antwoord daarop gaf gebiedsmanager Aart Reurink.

Reurink zoomde in op de visie [Utrecht Nabij](#), dat een beeld schetst van de beoogde groei van de regio en waar en hoe die moet plaatsvinden. “Het belangrijkste uitgangspunt van de visie is nabijheid. We hebben zeven principes en we zijn hier vandaag vooral vanwege principe twee: investeer in stedelijk groen en maak landschappen beter bereikbaar en toegankelijk. Dat doen we hier in het Hollandsche IJsselgebied.”

Reurink lichtte de verdere stedelijke ontwikkelingen toe. In zowel Rijnenburg als de A12-zone liggen ambities voor minimaal 25.000 nieuwe woningen. Nieuwegein kan rekenen op zo’n 7.000 woningen. En ook in Montfoort, IJsselstein en Leidsche Rijn wordt bijgebouwd. “Dat zijn grote aantallen woningen en mensen die er hier in de omgeving voor 2040 gaan bijkomen. We willen dat het Hollandsche IJsselgebied straks goed hierop aansluit. Een ander aandachtspunt is dat het Hollandsche IJsselgebied geen gebied op zich is: ook de verbindingen met andere gebieden zijn van belang.”

Introductie van het Hollandsche IJsselgebied als voorbeeldgebied van Groen Groeit Mee door gebiedscoördinator Bianca van Eck

Ten zuidwesten van de stad Utrecht, tussen de dorpsrand van IJsselstein en de N228, ligt het Hollandsche IJsselgebied. Het is ongeveer 400 hectare groot en wordt doorkruist door de rivier de Hollandsche IJssel.

Van Eck lichtte de verschillende opgaven in het gebied toe. “Dat zijn er heel veel. Er is een waterveiligheidsopgave, waarbij HDSR de kering van de Hollandsche IJssel moet verbeteren. Er zijn op verschillende plekken natuuropgaven die zowel over bos als natte natuur gaan. Er is een recreatieopgave en bovendien is het een gebied waar al lange tijd projecten lopen die in verschillende fasen zitten. Verder is er een beoogde locatie voor flexwonen, ligt er een energieopgave en is er een mobiliteitsuitdaging.”

Van Eck somde de verschillende partijen op waarmee de provincie samenwerkt in het gebied: HDSR, Staatsbosbeheer en de gemeenten Utrecht, Nieuwegein, IJsselstein en Montfoort. “Alle partijen willen samenwerken in dit gebied en stellen capaciteit en middelen beschikbaar om het proces verder te brengen. We hopen binnenkort hier een intentieovereenkomst over af te sluiten.”

Vanuit het [Masterplan van Staatsbosbeheer](#) liet Van Eck zien wat allemaal al is gerealiseerd en wat op de planning staat: van bestaand bos uitbreiden tot nieuw bos aanleggen en andere natuur- en recreatieopgaven. “We willen al die opgaven samenbrengen en met alle betrokkenen in het gebied toewerken naar een gebiedsplan.”

Het veld in

Toelichting op de veiligheidsopgave van HDSR, door Bert de Groot en Esther Nieuwenhuis

HDSR heeft een veiligheidsopgave in het gebied. De regionale kering direct langs de IJssel moet worden verbeterd om aan de huidige normen te kunnen voldoen. Meer landinwaarts ligt nog een oude kering, met een fietspad erop.

Met zicht op de bestaande kering en het fietspad en aan de hand van een plattegrond schetste Nieuwenhuis een beeld van het plan om van die oude kering weer op te waarderen tot regionale kering. “Als waterschap kijken we naar wat er nog meer op ons afkomt. Dan zie je al snel dat de Hollandsche IJssel in droge perioden heel belangrijk is voor de zoetwateraanvoer naar West-Nederland. Daarnaast hebben we ook steeds vaker te maken met piekbuien. HDSR zoekt daarom naar mogelijkheden om het watersysteem robuuster te maken. Eén van de manieren waarop we dat kunnen doen, is als we de rivier meer ruimte gaan geven. Dat kan, door niet de bestaande kering op te hogen, maar van de vroegere kering de hoofdkering te maken. Daarmee creëren we een buitendijks gebied, dat veel mogelijkheden heeft voor biodiversiteit, en mogelijk ook ruimte biedt voor tijdelijke waterberging. Als waterschap krijgen we dit niet in ons eentje voor elkaar. Door de samenwerking binnen Groen Groeit Mee lukt dat wel en kunnen we kansen maximaal benutten.”

Door Statenlid Ans Oude Luttikhuis (BBB), tevens voorzitter van de commissie Ruimte, Groen en Water/Wonen werd gevraagd naar de recreatieve kansen. Nieuwenhuis lichtte toe dat de ontwikkeling in het totale Groen Groeit Mee-gebied, waarbij

ook de aanleg van wandel- en fietspaden centraal staat, veel kansen biedt voor bijvoorbeeld de inwoners van Nieuwegein en IJsselstein om te recreëren in het gebied.

Op de vraag in hoeverre de grondeigenaren (waaronder agrariërs) inhoudelijk worden betrokken, vertelde Nieuwenhuis dat die gesprekken binnenkort starten. Eerdere pogingen om onder andere Land- en Tuinbouworganisatie Nederland (LTO) te laten aansluiten via het Groen Groeit Mee Pact, leidden nog niet tot samenwerking. “Maar we staan echt aan het begin van de gebiedsontwikkeling. We hebben het met elkaar belangrijk gevonden om eerst als overheden en gebiedspartners overeenstemming te hebben over de richting en toe te werken naar een intentieovereenkomst. Zodat er geld en capaciteit beschikbaar is om echt in gesprek te gaan. Die intentieovereenkomst is er bijna. Wat maakt dat we hierna daadwerkelijk in gesprek gaan met agrariërs en andere belanghebbenden in het gebied. Want nogmaals: we ontwikkelen hier samen. De verdere invulling gaan we met het gebied en vooral met de grondeigenaren doen.”

“Alle doelen en kansen in het gebied leggen we bij elkaar. We weten bijvoorbeeld wat Staatsbosbeheer aan de overkant van de Hollandsche IJssel van plan is en als waterschap hebben we hier onze opgave. Samen werken we aan een samenhangende ontwikkeling van het volledige gebied. Die samenwerking maakt dat we als waterschap groter kunnen denken dan alleen onze veiligheidsopgave.”

Hoe kijkt waterschapsbestuurder Bert de Groot als voormalig agrariër naar deze gebiedsontwikkeling?

“Feit is dat er veel mensen gaan bijkomen en daar is extra groenblauwe ruimte voor nodig. In dit gebied is veel grond in bezit van agrariërs en het is zaak om hen er snel bij te betrekken want er zijn ook voor hen kansen. Bijvoorbeeld met agrarisch natuurbeheer, recreatief medegebruik of waterdiensten. Daarmee neem je als agrarisch ondernemer verschillende maatregelen op het land of rond je bedrijf die ten gunste zijn van natuur en landschap of recreatie, maar die ook een realistisch verdienmodel hebben. Deze vorm van ondernemen vraagt een andere mindset. Het betekent dat je met een andere blik moet kijken naar hoe je agrariër wilt zijn, dat je bereid moet zijn om op een aantal van je percelen toe te laten dat anderen daar iets mee willen. Het is misschien niet voor iedereen een optie. Soms heeft een agrariër met weinig percelen alle grond nodig, maar niet altijd. Vaak zijn het de grotere ondernemers die kansen zien om op een aantal van hun percelen andere activiteiten toe te staan.”

Toelichting op de plannen van Staatsbosbeheer door Jelka Both en Kees de Lange.

Staatsbosbeheer wil in het gebied op haar gronden natuur en recreatie ontwikkelen. Het nieuwe groene recreatiegebied 'de Noordwesthoek', ligt tussen Utrecht en IJsselstein en had voorheen alleen nog een agrarische functie.

Jelka Both nam een deel van de groep mee naar Staatsbosbeheergebied, lopend over het Marrepad. Dit fietspad is onlangs aangelegd en is een mooie verbinding naar IJsselstein. Staatsbosbeheer werkt al langere tijd aan de voorbereiding van een groen recreatiegebied. Een deel van de boscompensatie van de provincie Utrecht krijgt een plek op de percelen van Staatsbosbeheer in dit gebied. De verwachting is dat de eerste bomen in de winter van 2024/2025 worden geplant. "Voor dit gebied krijgen we geen aanleg- en beheersubsidie," lichtte Both toe. "Daarom komen er ook zogenoemde recreatieve rode ontwikkelingen, waarvoor drie plekken zijn gereserveerd. Voor onder andere een hotel en restaurant. Dat maakt het gebied aantrekkelijk voor recreanten en levert de broodnodige opbrengsten voor aanleg en onderhoud op. Deze ontwikkelingen liepen overigens al voordat we als Staatsbosbeheer aansloten bij Groen Groeit Mee."

Both benadrukte het belang van een goede groene aansluiting: "Groen zou net als gas, water en licht of een wegennetwerk een nutsvoorziening moeten zijn. In dit gebied speelt al veel en sommige plannen zijn verder dan de andere. Het is de kunst om te zorgen dat het proces van het ene plan de uitvoe-

ring van het andere plan niet in de weg gaat zitten."

Beheer en financiering

De Noordwesthoek is van origine een recreatief stadsgebied dat onder het rijksprogramma Recreatie om de Stad viel, met rijksfinanciering. Staatsbosbeheer werd ook van daaruit voor het beheer van het gebied gefinancierd. "Maar toen trok het Rijk in 2011 alle middelen voor de inrichting en het beheer van Staatsbosbeheer terug," lichtte Bianca van Eck toe, "en hebben we gezocht naar ontwikkelingen die ook geld gaan opbrengen, bijvoorbeeld door middel van pacht." De financieringsstrategie van Groen Groeit Mee gaat ervan uit dat baathebbenden meebetalen aan de ontwikkeling. Dat zijn overheden, maar ook ontwikkelaars en verzekeraars. "Het gebiedsplan dat we hier opstellen, daaraan koppelen we gelijk die financieringsstrategie", aldus Van Eck.

Wat Both betreft zou het eigenlijk niet Groen Groeit Mee, maar Rood Groeit Mee moeten zijn. "Nu al groenstructuren aanleggen, die echt aantrekkelijk zijn zodra de rode ontwikkeling klaar is."

Statenlid Sjors Nagtegaal (PVV) haalde aan dat bij de verbreding van de A27, wat een landelijke financiering kende, ook middelen beschikbaar waren voor groene ontwikkelingen. Is zo iets ook mogelijk voor dit gebied, als je kijkt naar bijvoorbeeld Rijnenburg? Het antwoord daarop is dat dit indirect al gebeurt, aangezien gemeente Utrecht meefinanciert in Groen Groeit Mee.

In de bus op weg terug naar het provinciehuis was er een korte stop met zicht op de Gerbrandytoren, de zendmast in IJsselstein. Vlak voor de mast was nieuw en oud bos van Staatsbosbeheer te zien. Both gaf een toelichting: “Het hoge bos is het resultaat van de aanleg in 1980, de rest is zo’n vijf jaar geleden aangelegd. Het laat zien dat op deze vruchtbare grond met een paar jaar een mooi bos kan ontstaan.”

Laatste stop.

Toelichting op gemeentelijke opgaven door de IJsselsteinse wethouder Edwin Tas

Het laatste onderdeel van het werkbezoek was een stop op de Nedereindseweg ter hoogte van de onderdoorgang bij de A2. Gemeente IJsselstein zet zich in voor de ontwikkeling van tijdelijke flexwoningen die iets verderop langs de Noord IJsseldijk moeten komen. Wethouder Edwin Tas nam het woord: “IJsselstein doet mee aan de flexdeal, wat betekent dat het Rijk een subsidie van 12.000 euro per woning beschikbaar stelt. Volgens de deal is 30% van de ontwikkeling bestemd voor bijzondere doelgroepen. Dat zijn onder andere statushouders, ex-gedetineerden en gescheiden mannen. De overige 70% is bestemd voor IJsselsteinse jongeren. Er komen zeventig éénpersoons- en dertig tweepersoonswoningen.” De verwachting is dat de woningen in 2024 worden geplaatst. De ontwikkeling is in handen van de grondeigenaar, woningcorporatie Cazas Wonen. Ze blijven vijftien jaar staan.

Tas vertelde over het woningtekort in IJsselstein. Er is een wachtlijst van 1.000 actief woningzoekenden en er moeten zeventig statushouders worden gehuisvest. De mutatiegraad is 150 woningen per jaar. “Daarom zijn we als gemeente erg blij met de ontwikkeling van deze flexwoningen. Tegelijkertijd beseffen we dat niet iedereen blij is. Buurtbewoners vrezen onder andere voor onveilige verkeerssituaties en een achteruitgang van de buurt. Daarover voeren we

op dit moment best pittige gesprekken. Communiceren met de buurt is de komende tijd heel belangrijk. En de verkeersveiligheid pakken we als eerste op.”

Naast het woningtekort ligt in het gebied ook een mobiliteitsvraagstuk. De Noord IJsseldijk kent nu al dagelijks een grote hoeveelheid auto's. Naast toeristen op de fiets en landbouwvoertuigen zorgt dit met elkaar voor drukte. Tas benadrukte dat mobiliteit een belangrijke factor is: “We weten uit ervaring dat er veel weerstand kan komen als mobiliteit niet goed is geregeld. Houd daar rekening mee in de ontwikkeling van het Hollandsche IJsselgebied!”

De gemeente IJsselstein heeft in het Hollandsche IJsselgebied een zoekgebied van 20 hectare zonnepanelen. Tas zei hierover: “Als we het dan hebben over natuurbeleving en recreatie, dan speelt dit ook rol. Energietransitie, waterhuishouding, groen, recreatie: het valt allemaal op de kleine postzegel hier. Het is continue zoeken naar de juiste balans. Hoe ga je de ene opgave met de andere opgave inpassen in zo'n totaalgebied? Dat is de uitdaging.”

**Woord van dank van Statenlid
Ans Oude Luttikhuis**

“Ik wil iedereen reuze bedanken voor de organisatie. We hebben een geweldig werkbezoek gehad over wat er hier allemaal speelt. Ik denk dat we als provincie Groen Groeit Mee helemaal bovenaan moeten zetten. Want de boodschap ‘vanuit huis het groen in’, daar zijn we volgens mij allemaal voor. Laten we dat dus vooral blijven uitdragen en ons daarvoor inzetten.”

Colofon

Tekst: Er is eens

Foto's: Hanne Hansen (met uitzondering van de omslag en pagina 11 rechtsonder: Huisinga Fotografie)

Ontwerp: OSAGE

September 2023

Vragen en opmerkingen:
info@groengroeitmee.nl